

شرایط لازم برای اهدای خون پس از واکسیناسیون کووید-۱۹

روابط عمومی معاونت غذا و دارو دانشگاه ایران- از ابتدای همه گیری بیماری کووید-۱۹، مؤسسات خونی در سراسر جهان به طور مداوم معیارها و شرایط اهدای خون را با توجه به توسعه دانش علمی در مورد این ویروس جدید، به روز کرده‌اند. در این مقاله دکتر فاطمه جهانی کارشناس دارویی معاونت غذا و دارو دانشگاه ایران به بررسی شرایط لازم جهت اهدای خون پس از واکسیناسیون کووید-۱۹ می پردازد.

اهدای خون شرایطی است که یک فرد سالم مقدار مشخصی از خون خود را در یک مرکز انتقال خون هدیه می کند، خون اهدا شده پس از انجام آزمایش های غربالگری و تأیید سلامتی برای تهیه فرآورده های خونی یا بانک خون مراکز درمانی مورد استفاده قرار می گیرد. روش های غربالگری برای ارزیابی شرایط اهدای خون پس از واکسیناسیون علیه عوامل عفونی مرسوم در مراکز انتقال خون در سراسر جهان به خوبی شناخته شده است. به طور معمول، اهدای خون به مدت چهار هفته پس از واکسیناسیون با واکسن ویروس ضعیف شده زنده ممنوع است. برای انواع دیگر واکسن ها (واکسن های غیرفعال، آنتی ژن ها یا زیرواحدهای پروتئینی) به تعویق انداختن نیازی نیست، زیرا هیچ خطر عفونی اثبات شده ای وجود ندارد.

از ابتدای همه گیری بیماری کووید-۱۹، مؤسسات خونی در سراسر جهان به طور مداوم معیارها و شرایط اهدای خون را با توجه به توسعه دانش علمی در مورد این ویروس جدید، به روز کرده‌اند. در این مراکز همواره سؤالاتی در مورد مدت زمان محرومیت اهداکنندگان خونی که واکسن کووید-۱۹ دریافت کرده‌اند، مطرح می‌شود. به تعویق انداختن اهدای خون پس از واکسیناسیون کووید-۱۹ باید بر اساس خطر انتقال یک عامل عفونی خطرناک به گیرندگان فرآورده های خونی باشد. هرگونه تصمیم گیری نامناسب برای به تعویق انداختن اهدای خون افراد واکسینه شده با واکسن کووید-۱۹ می تواند بخش بزرگی از جمعیت را از اهدای خون برای چند هفته محروم کند و تولید محصولات خونی حساس را نیز به خطر بیندازد.

طبق فهرست سازمان بهداشت جهانی در اکتبر ۲۰۲۰ نزدیک به ۲۰۰ واکسن با استفاده از هشت پلتفرم تکنولوژیکی مختلف برای کووید-۱۹ در دست توسعه بودند: واکسن های زنده ضعیف شده و غیرفعال، واکسن هایی با پایه زیر واحدهای پروتئینی، واکسن هایی از مواد ژنتیکی ویروسی (DNA، RNA)، واکسن هایی با وکتور ویروسی تکثیرشونده و غیرقابل تکثیر و واکسن هایی با ذرات شبه ویروسی «ذرات ویروس مانند». پلتفرم های (DNA و RNA) هرگز پایه ی واکسن هایی نبوده اند که تا به حال برای انسان به بازار عرضه شده اند. همان گونه که مشاهده می شود علاوه بر پلتفرم های کلاسیک واکسن، دو نوع جدید از پلتفرم های واکسن ساخته شده اند که بر اساس واکسن هایی با وکتور ویروسی و واکسن هایی بر پایه مواد ژنتیکی ویروس هستند.

بنابراین، مؤسسات خون نگران این موضوع می باشند که این پلت فرم های جدید تولید واکسن کووید-۱۹ نگرانی هایی را برای دریافت کنندگان خون یا فرآورده های خونی از افراد واکسینه شده ایجاد کند.

نوع واکسن	نام واکسن	توصیه ها جهت اهدای خون
ویروس غیر فعال شده	سینوفارم- بهارات- کووکسین- سینوواک	بدون تعویق
واکسن با وکتور غیر قابل تکثیر	آسترانکا- اسپوتنیک- جانسون & جانسون	بدون تعویق

واکسن زیر واحد پروتئینی	نوواواکسن	بدون تعویق
واکسن MRNA	مودرنا- فایزر	بدون تعویق
واکسن بدون مجوز		تعویق به مدت ۱۲ ماه
اهدای کنندگانی که نوع واکسن خود را نمی دانند		تعویق به مدت ۱۴ روز

جدول شماره ۱

در جدول ۱ پلتفرم های واکسن کووید-۱۹ که در سرتاسر جهان در دسترس هستند و توصیه های انجمن های علمی بین المللی در مورد معیارهای واجد شرایط بودن اهدای خون پس از واکسیناسیون کووید-۱۹ مشاهده می شود.

واکسن های کووید-۱۹ حاوی زیرواحدهای ویروسی، ویروس های غیرقابل تکثیر، ویروس های غیرفعال یا زیرواحدهای پروتئینی واکسنهایی هستند که حاوی هیچ عنصر بالقوه مضر برای گیرنده فرآورده خونی از اهداکننده واکسینه شده نیستند و برای اهداکنندگان خونی که این نوع واکسن کووید-۱۹ را دریافت کرده اند، هیچ استثنایی برای اهدای خون اعمال نمی شود. این واکسن ها (واکسن های غیرفعال، آنتی ژن ها یا زیرواحدهای پروتئینی) خطر عفونت را به دنبال ندارند و از این رو هیچ گونه تعویق برای اهدای خون را توجیه نمی کنند. اقدامات برخی مراکز انتقال خون برای رعایت یک دوره تعویق به مدت ۳ روز یا بیشتر برای اهدا کنندگان خون در صورت بروز عوارض ثانویه پس از واکسیناسیون کووید-۱۹، بر اساس این اصل است که اهداکنندگان خون باید در آن روز احساس سلامتی و شادابی خوبی داشته باشند. اگر اهداکننده خون واکسن های فایزر یا مدرنا را دریافت کرده باشد، زمان تعویقی برای اهدای خون وجود ندارد. اهداکنندگان خونی که نمی دانند چه نوع واکسن کووید-۱۹ دریافت کرده اند، باید چهار هفته برای اهدای خون صبر کنند. اهداکنندگان خون ملزم به ارائه اطلاعاتی در مورد واکسیناسیون خود هستند: تاریخ واکسیناسیون، نام تجاری واکسن و همچنین هرگونه عوارض جانبی می باشند.

در رابطه با واکسن های بدون مجوز یک دوره ۱۲ ماه تعویق برای اهدای خون نیاز هست ولی پزشک این اختیار را دارد که با استفاده از اطلاعات دریافتی از FDA یک دوره تعویق کمتر از ۱۲ ماه را برای این واکسن ها تعیین کند. واکسن های ضعیف شده زنده کووید-۱۹ یا واکسن های با ناقل تکثیرشونده در مراحل اولیه آزمایش های بالینی هستند و هنوز برای استفاده در دسترس نیستند این واکسن ها می توانند محرومیت موقت اهداکنندگان خون را بین ۲ تا ۴ هفته برای اهدای خون توجیه کنند.

همه اهداکنندگان خون باید بدون علامت باشند و در زمان اهدا حال عمومی خوبی داشته باشند. اگر فردی علائمی از عوارض واکسن کووید-۱۹ را تجربه کند باید اهدای خود را تا زمان بهبودی به تعویق بیاندازد.

انتظار نمی رود واکسن های کووید-۱۹ که اکنون در سرتاسر جهان در دسترس هستند، نگرانی های ایمنی خاصی را برای دریافت کنندگان فرآورده های خونی از افراد واکسینه شده ایجاد کنند.

گرد آورنده : دکتر فاطمه جهانی کارشناس دارویی معاونت غذا و دارو دانشگاه ایران